

26.02.2026

316/00.04.02/2025
Ehdotus uudeksi
valmiuslaiksi

Oikeusministeriölle
Viite VN/5137/2022-OM-229
Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän lausunto ehdotuksesta uudeksi valmiuslaiksi

HSL kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto aiheesta ja toteaa seuraavaa:

I osa: Yleiset säännökset ja varautuminen

Luku 2: Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6–8 §) koskevat huomiot:

HSL:n on varautumisvelvollisena mietinnössään esitetyn valmiuslain lakiehdotuksen 7 §:n mukaisesti pyrittävä tunnistamaan toimintansa häiriöttömyyttä vakavasti vaarantavat uhat ja arvioimaan niiden aiheuttaman riskit lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamiseksi sekä huolehdittava toiminnassaan asianmukaisista hallintatoimenpiteistä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Vaikka suurin osa organisaatioista on varmasti toimintansa osalta aiemminkin tehnyt riskin arviointia ja hallintaa, katsomme, että lain vaatimuksena tehtävä on uusi ja edellyttää aikaisempaa enemmän huomiota sekä todennäköisesti vaatii lisää resursseja veloitteen täyttämiseksi. Veloitteen täyttäminen vaatii myös tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisien ja eri sidosryhmien kanssa keskinäisriippuvuuksien tunnistamiseksi ja hallitsemiseksi. Riskienhallintaa koskevan sääntelyn tarkentamisen HSL näkee kuitenkin positiivisena ja se on linjassa myös EU:ssa annettavan uuden sääntelyn kanssa.

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Varautumisvelvollisuuden ulottaminen myös muita julkisia hallintotehtäviä luvanvaraisesti tai laissa säädetyn perusteella hoitavaan toimijaan tarkentaa varautumisvelvoitetta. Samoin lakiin perustuvien tehtävien hoitamista varten ulkoistettujen palvelujen huomioiminen tiukemmin osana varautumisvelvollisuutta selkeyttää varautumisvelvoitetta ja HSL pitää tätä hyvänä kehityssuuntana, sillä toimintaympäristö sekä toimitus- ja palveluketjut ovat yhä monimutkaisempia ja hankintaketjujen häiriöttömän toiminnan varmistaminen on keskeistä palvelujen häiriöttömyyden näkökulmasta.

III osa: Lisätoimivaltuudet

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

HSL pitää tärkeänä, että toimivaltuuksia, kuten luovutusvelvollisuutta ja otto-oikeutta sovellettaessa otetaan huomioon yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseen liittyvät tarpeet kokonaisuudessaan sekä huomioidaan ensisijaisesti lakisääteisten palvelujen, kuten HSL:n tapauksessa joukkoliikenteen, järjestäminen.

Mietinnön kohdassa 7.1 otetaan kantaa voimassa olevan valmiuslain ja lakiluonnoksen eroon valtion vahingonkorvausvelvollisuudessa. Vahingonkorvausvelvollisuus on kuitenkin eri asia kuin tuotetusta palvelusta maksettava korvaus, jonka taso voidaan määrittää jo normaaliaikana. HSL pitää tärkeänä, että otto-oikeuksia sovellettaessa mahdolliset vahingot korvataan täysimääräisesti vahingon kärsineelle osapuolelle.

HSL näkee tärkeänä, että laissa huomioidaan kaikkien eri viranomaisten ja kuljetusyritysten välisten kuljetussopimusten laatiminen poikkeusolojen varalle. Sopimusten tarve on mainittu mietinnön säännöskohtaisissa perusteluissa kohdassa 7.1, mutta lakiluonnoksessa sopimusten olemassaoloa ei mainita. Etukäteen laadituilla sopimuksilla voitaisiin myös paremmin toteuttaa lakiluonnoksen 31 §:n oikeasuhtaisuutta koskeva vaatimus siitä, että elinkeinonharjoittajalle tulee voida asettaa vain sellaisia velvoitteita, joita se pystyy kohtuudella noudattamaan. Erityisesti tämä sopimusten tarve korostuu 11 luvun 70 §:n myötä, joka velvoittaa kuljetuspalvelujen tarjoajan suorittamaan poikkeusoloissa välttämättömiä kuljetuksia.

HSL pitää hyvänä, että lakiluonnoksen 68 §:ssä määrätään selvästi väestön siirtymisen osalta valtakunnallinen yleisjohtovastuu sisäministeriön pelastusviranomaiselle, jota alueelliset pelastusviranomaiset tukevat toteutuksessa johtaen siirtoja omalla alueellaan. Erityisesti aluerajat ylittävien siirtokuljetusten osalta johto- ja suunnitteluvastuu on tähän asti näyttäytynyt epäselvänä.

HSL pitää tärkeänä, että välttämättömien hyödykkeiden tai palveluiden ostolupia koskevissa säädöksissä (13 luvun 88 §) huomioitaisiin ensisijaisesti viranomaisten lisäksi myös lakisääteisiä palveluja tuottavan varautumisvelvollisen toimijan palveluntuottajat. Luonnoksessa tätä ei ole huomioitu itse sääntelyssä tai perusteluosassa.

HSL pitää hyvänä ratkaisuna, että polttoaineiden säännöstelyä varten ei perustettaisi poikkeusoloissa erillisiä toimielimiä (kuten voimassa olevan valmiuslain 10 luvun 69 §:ssä). Polttoaineiden ja energian sääntelyn sekä niiden huoltovarmuuden osalta on tärkeää huomioida myös liikenteen sähköistyminen, jolloin esimerkiksi joukkoliikenteen järjestäminen on käyttövoiman osalta entistä riippuvaisempi sähköenergiasta, ei niinkään perinteisistä polttoaineista.

Työryhmän mietintö:

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

Uudistuksen tavoitteena on saattaa valmiuslaki vastaamaan nykyaikaista käsitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja sitä uhkaavista tekijöistä. Tavoitteena on johdonmukainen, ajantasainen ja perustuslain kanssa sopusoinnussa oleva sääntelykokonaisuus, joka tarjoaa edellytykset tehdä poikkeusolojen hallitsemiseksi oikea-aikaiset päätökset sekä sisältää asianmukaiset ja riittävät toimivaltuudet näiden päätösten toteuttamiseksi.

HSL pitää hyvänä valmiuslain kokonaisvaltaista uudistusta, sillä voimassa oleva lainsäädäntö ei enää vastaa nykyajan vaatimuksia. HSL kannattaa esityksen lähtökohtaa, jonka mukaan viranomaisten toiminnan tulee poikkeusoloissakin mahdollisimman pitkään perustua normaaliolojen voimassa olevaan lainsäädäntöön ja toimivaltuuksiin. HSL kannattaa myös 2 §:n perusteluissa mainittua varautumisvelvoitetta poikkeusolojen lisäksi myös normaaliolojen häiriötilanteisiin. Valtakunnallisen ja alueellisen ohjauksen tarkentamisen sekä poikkihallinnollisen yhteistyön näemme erityisen tärkeänä.

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

HSL pitää lakiluonnoksen rakennetta pääpiirteittäin selkeänä. Luonnos on pääsääntöisesti loogisesti etenevä ja noudattaa varautumisen ja poikkeusolojen kronologista etenemistä.

Poikkeusolojen edellytykset on lakiesityksessä sijoitettu II osan 3 luvun 11 §:ään. HSL ehdottaa, että ne olisivat voimassa olevan valmiuslain tapaan sijoitettu 1 lukuun, sillä poikkeusolot mainitaan heti 1 §:ssä. Samoin 32 § Määritelmät olisi järkevää sijoittaa aivan alkuun, sillä siinä määritellään termejä, joita käytetään jo ennen kyseistä säännöstä. Määrittelyosioon tulisi ehdottomasti lisätä myös ”Palvelut” -määritelmä, sillä 32 §:n kohdassa 5 kuvataan, että ”hyödykkeellä tarkoitetaan aineellisia ja aineettomia hyödykkeitä, ei kuitenkaan palveluja” ja näin ollen jää epäselväksi, mitä palveluilla valmiuslaissa täsmällisesti tarkoitetaan.

Lisätietoja antaa turvallisuus- ja valmiuspäällikkö Erica Sauvala, etunimi.sukunimi@hsl.fi.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Vesa Silfver
vs. toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 26.2.2026. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.